

szóttese bomlott: „A városban, amikor megérkeztem, csak épületek voltak. Amelyik épület elé értem, leomlott az ajtajáról.” A társadalomkritikai tanítások közben „A plafonról és a falról hullani kezd a vakolat”, de másutt is a hulló vakolat képe jelzi a pusztulás folyamatos jelenlétét. Amint a „tövis” szó és kapcsolatainak gyakori megjelenése megsebzettség váratlan és véletlen, de kínzó érzésének állandóságának földidőzője, de a világgal való szembeállítás érzékeltetésére is alkalmas: „Töviseket növesztek az érzéseimből”. A szerelem is kétséges, tele sebző átlényegüléssel: „Látja, hogy a lány egyhelyben fut. Lába lassan gyökereket ereszt, karjai gallyak, ujjai tövisek, haja zsenge lomb.”

A *Fegyencgyarmat*, amely „nyersanyag komédiához”, valamelyest a farce elemeire emlékeztető fölépítésével – lány, fiú, a néző szócsöve é. í. t. – és a korábbi részekben megismert alakokkal és alakzatokkal mintegy szemlélteti azt a világot, amelyikben „Huszonhat éves korunkra nem marad belőlük más | csak egy halott.”

A kötet záró részében (*Reszocializáció*) visszafordul a társadalmi rend: „[...] a társadalmon kívül helyezésnek | elsődleges célja az | hogy társadalmon belülivé | társsá embertársá | tegyük őt”, és mintegy beethoveni Pastorale-idill, zárja első kötetét az író: „A víz medret váj magának, csobog a folyó. Megindul a sarjadás. A gyermek mögött kinő egy fa. Ezt már nem látom, de mosolyognom kell.” Az a minden bizonnyal átmeneti társadalomszerkezet, amelyben Lengyel Zoltán felnőtt, amelyben „vannak olyasfélék is | akik nem egymásért dolgoznak | kicsit mégis olyanok mint a kommunisták”, amelyben Marx idézete megfér József Attiláéval, amelyben gondosan van kiépítve és megtervezve a fogvatartottak zárkarendszere, nyilván nem tartható fenn sokáig. Ennek tudatában mondja a szerző két szöveghelyen is: „A nap járásával fordulok.” Méltán várja és várhatja Lengyel Zoltán olvasója, merre.

Büky László

